

Gospodarka oparta na wiedzy w polityce spójności Wspólnoty Europejskiej

Abstrakt

Mimo przyjęcia niezwykle ambitnych celów sformułowanych w marcu 2000 roku, i wielkich trudności w ich realizacji w latach następnych, Strategia Lizbońska nadal stanowi zasadniczy program rozwoju Wspólnoty Europejskiej oraz główny punkt odniesienia dla wszystkich polityk, programów oraz inicjatyw wspólnotowych mających na celu doprowadzenie do trwałego wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w państwach członkowskich. Dowodem na to jest silne zaakcentowanie roli wzrostu udziału nośników gospodarki wiedzy w osiąganiu innowacyjności i konkurencyjności europejskiej przestrzeni gospodarczej w długookresowej Polityce Spójności Wspólnoty Europejskiej. W przyjmowanych dokumentach Rada i Komisja Europejska wciąż odwołują się do celów Strategii Lizbońskiej.

Celem opracowania jest analiza nowo powstałych wspólnotowych oraz krajowych dokumentów stanowiących podstawę programowania polityki spójności na lata 2007-2013. Analiza ta odbywa się w kontekście postulatów Agendy Lizbońskiej w obszarze budowania gospodarki opartej na wiedzy. Ważnym elementem opracowania jest próba odpowiedzi na pytanie w jakim zakresie rzeczywiście próbuje się wciąż wdrażać cele lizbońskie i jakie narzędzia są obecnie wykorzystywane w realizacji tych celów.

Wprowadzenie

W obecnej fazie rozwoju gospodarki światowej wiedza jest najcenniejszym zasobem, który uznać należy za strategiczny czynnik wzrostu gospodarczego. Wiedza uzyskana dzięki inwestycjom w badania i rozwój, edukację, szkolenia ma zasadnicze znaczenie dla wzrostu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki. Stanowi wyznacznik zdolności cywilizacyjnego rozwoju.

Produkty, których jest głównym składnikiem w największym stopniu przyczyniają się do poprawy jakości życia. Systematycznemu ograniczeniu, szczególnie w krajach dobrobytu ekonomicznego, ulega znaczenie zasobów naturalnych i nisko wykwalifikowana siła robocza. Systematycznie rośnie rola kapitału ludzkiego. Przedsiębiorstwa, które inwestują w podnoszenie kwalifikacji swoich pracowników, badania, rozwój technologiczny oraz efektywnie wykorzystują zewnętrzne źródła wiedzy rozwijają się dynamicznie i tworzą

największą wartość dodaną. Prawdopodobnie tą potwierdza zarówno teoria jak i praktyka ekonomii¹.

Wychodząc naprzeciw ciągle wzrastającej światowej konkurencji, Wspólnota Europejska (WE) od początku lat 90. podejmuje inicjatywne wspierające tworzenie strategii innowacyjnych na różnych poziomach. Celem podejmowanych działań jest wzmocnienie potencjału innowacyjnego i konkurencyjności gospodarek poszczególnych państw oraz regionów europejskich.

Jak do tej pory wciąż najważniejszym strategicznym programem społeczno-gospodarczym Wspólnoty Europejskiej, który ma stymulować rozwój konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy jest Strategia Lizbońska. Mimo przyjęcia niezwykle ambitnych celów sformułowanych w marcu 2000 roku², i wielkich trudności w ich realizacji w latach następnych³, Strategia Lizbońska nadal stanowi zasadniczy program rozwoju oraz główny punkt odniesienia dla wszystkich polityk, programów oraz inicjatyw wspólnotowych mających na celu doprowadzenie do trwałego wzrostu gospodarczego i zatrudnienia we Wspólnocie Europejskiej.

Dowodem na to jest mocne zaakcentowanie roli wzrostu udziału nośników gospodarki wiedzy (badań podstawowych, badań stosowanych, edukacji) w osiągnięciu innowacyjności i konkurencyjności europejskiej gospodarki w długookresowej Polityce Spójności Wspólnoty Europejskiej⁴. W przyjmowanych dokumentach Rada i Komisja Europejska bardzo często odwołują się do celów Strategii Lizbońskiej⁵. Stąd wniosek, że cele lizbońskie – modernizacja oraz stworzenie najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej na świecie

¹ Potwierdzają to wyniki badań wielu niezależnych instytucji. Przykładowo: *The New Economy Beyond the Hyde*, The OECD Growth Project, OECD, Paris 2001; *Report on Research and Development*, Economic Policy Committee, Working Group on Research and Development, EPC/ECFIN/01/777-EN Final, 2002.

² Zob. *Strategia Lizbońska. Droga do sukcesu Zjednoczonej Europy*, Departament Analiz Ekonomicznych i Społecznych Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2002; *The Lisbon Strategy – Making Change Happen*, Commission Staff Working Paper, SEC(2002) 29/2; Lisbon European Council: Presidency Conclusion, 23-24 March 2000, (<http://ue.eu.int/Newsroom/LoadDoc>).

³ Zob. *Facing the challenge. The Lisbon strategy for growth and employment*, Report from the High Level Group chaired by Wim Kok, European Communities, November 2004; *European Competitiveness Report 2004*, Commission of European Communities, Luxembourg 2004.

⁴ Konkluzje Prezydencji z posiedzenia Rady Europejskiej w Brukseli (22 i 23 marzec 2005 r.). Podczas tego posiedzenia Rada Europejska bardzo wyraźnie potwierdziła, że Wspólnota powinna zmobilizować wszystkie odpowiednie zasoby krajowe i wspólnotowe, w tym **politykę spójności**, na rzecz realizacji celów odnowionej agendy lizbońskiej.

⁵ Np.: Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., *ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności*, (Dz.U.U.E. L210 z 31 lipca 2006 r.); Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 r. w sprawie *strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności*, (Dz.U.U.E. L291 z 21 października 2006 r.); *Zintegrowane wytyczne: Ogólne wytyczne polityki gospodarczej*, Rada UE, druk 10667/05 z 28 czerwca 2005 r.; Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., *ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94*, (Dz.U.U.E. L210 z 31 lipca 2006 r.).

gospodarki opartej na wiedzy, wciąż pozostają ważnym elementem płaszczyzny, na której próbuje się konstruować gmach innowacyjnej Europy.

Celem opracowania jest analiza nowo powstałych wspólnotowych oraz krajowych dokumentów stanowiących podstawę programowania polityki spójności na lata 2007-2013. Analiza ta odbywa się w kontekście postulatów Agendy Lizbońskiej w obszarze budowania gospodarki opartej na wiedzy. Ważnym elementem opracowania jest próba odpowiedzi na pytanie w jakim zakresie rzeczywiście próbuje się wciąż wdrażać cele lizbońskie i jakie narzędzia będą wykorzystywane w realizacji tych celów.

I. Polityka Spójności Wspólnoty Europejskiej

Polityka Spójności WE jest jedną z wielu polityk realizowanych przez instytucje wspólnotowe⁶. Istota realizacji polityki spójności WE zawarta jest w fundamentalnych aktach prawnych regulujących zasady funkcjonowania Wspólnoty i Unii Europejskiej (UE). Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (TWE) w art. 2 stwierdza: „Zadaniem Wspólnoty jest, przez ustanowienie wspólnego rynku, unii gospodarczej i walutowej oraz urzeczywistnianie wspólnych polityk lub działań określonych w artykułach 3 i 4 (TWE), popieranie w całej Wspólnocie [...] *spójności gospodarczej i społecznej* oraz solidarności między Państwami Członkowskimi⁷.” Kolejne artykuły: 158 do 162 podkreślają, że Wspólnota w celu wspierania harmonijnego rozwoju, rozwija i prowadzi działania służące wzmocnieniu jej spójności gospodarczej i społecznej. W szczególności Wspólnota zmierza do zmniejszenia dysproporcji w poziomach rozwoju różnych regionów. Same zaś państwa członkowskie powinny prowadzić swoje polityki gospodarcze w taki sposób, aby osiągnąć cele kohezji.⁸

Traktat o Unii Europejskiej (TUE) również stawia sobie za cel: „[...] *umocnienie gospodarczej i społecznej spójności* [...]”⁹. Z zapisów traktatowych wynika zatem, że polityka spójności polega na podejmowaniu – w duchu solidarności – systemowych i

⁶ Przykładowo należy tutaj wymienić wspólne polityki w dziedzinie: rolnictwa i rybołówstwa (art. 32 – 38 TWE); transportu (art. 70 – 80 TWE); handlu (art. 131 – 134 TWE); zapobiegania nieuczciwej konkurencji oraz wzmocnienia konkurencyjności przemysłu Wspólnoty (art. 81 – 89 TWE); społecznej, oświatowej i kształcenia zawodowego (art. 136 – 150 TWE); środowiska naturalnego (art. 174 – 176 TWE); wspierania badań i rozwoju technologicznego (art. 163 – 173 TWE); w zakresie ochrony zdrowia (art. 152 TWE); w zakresie edukacji (art. 136 – 150 TWE); współpracy w zakresie rozwoju (art. 177 – 181 TWE); ochrony konsumentów (art. 153 TWE); przemysłu (art. 157 TWE).

⁷ Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, art. 2.

⁸ Zob. Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, art. 158-162.

⁹ Traktat o Unii Europejskiej, art. 2.

celowych działań mających niwelować dysproporcję w poziomie rozwoju poszczególnych regionów wchodzących w skład terytorium Wspólnoty Europejskiej.

Za podbudowę teoretyczną tych działań można uznać ekonomiczne teorie rozwoju regionalnego. Podkreślają one, że istnienie zbyt dużych dysproporcji rozwojowych w obrębie określonego ugrupowania gospodarczego wpływa niekorzystnie na dynamikę wzrostu i rozwoju społeczno-gospodarczego¹⁰. Ujemne skutki zbyt dużych dysproporcji rozwojowych dotyczą zarówno bogate jak i najuboższe regiony.

W praktyce realizacja celów polityki spójności oraz weryfikacja jej założeń teoretycznych odbywa się poprzez działania Rady i Komisji Europejskiej. Działania te polegają na kreowaniu i zarządzaniu różnymi instrumentami finansowego wsparcia dla różnych kategorii regionów i podmiotów.

Ważnymi bodźcami intensyfikującym działania w ramach polityki spójności na szczeblu ponadnarodowym są, z jednej strony duże dysproporcje w rozwoju poszczególnych regionów, a z drugiej potrzeba budowania silnej i spójnej struktury gospodarki europejskiej w celu tworzenia coraz stabilniejszych fundamentów unii gospodarczej i walutowej.

W rozszerzonej do 27 krajów Wspólnocie Europejskiej zwiększyły się dysproporcje gospodarcze, społeczne i terytorialne zarówno na poziomie regionalnym, jak i krajowym. Sytuacja ta sprawia, że skuteczna strategia rozwoju gospodarki europejskiej jest obecnie jeszcze bardziej pilna. Zarówno w kontekście ogromnej luki między nowymi krajami członkowskimi a dotychczasowymi „starymi” członkami WE, jak również między Stanami Zjednoczonymi a Starym Kontynentem.

Działania podejmowane przez instytucje Wspólnotowe¹¹ na podstawie TWE mają na celu wzmocnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w celu wsparcia harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Działania te, w latach 2007 – 2013, będą podejmowane dzięki finansowemu wsparciu pochodzącego z:

- 1) Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- 2) Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS),
- 3) Funduszu Spójności (FS),
- 4) Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI),
- 5) innych instrumentów finansowego wsparcia¹².

¹⁰ Zob. Głąbicka K., Grewiński M., *Europejska Polityka Regionalna*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2003, s. 17-30.

¹¹ Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, art. 2, 3, 158.

¹² Przykładowo należy tu wymienić następujące fundusze: Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Rybołówstwa oraz inicjatywy: JEREMIE (Joint European Resources

Przedsięwzięcia podejmowane w ramach wymienionych instrumentów obejmują, na poziomie krajowym i regionalnym, realizację następujących celów:

- 1) *konwergencja*,
- 2) *konkurencyjność regionalna i zatrudnienie*,
- 3) *europejska współpraca terytorialna*.

Cel *konwergencja* będzie obejmował w latach 2007 – 2013 państwa członkowskie i regiony opóźnione w rozwoju. Regionami kwalifikującymi się do finansowania z funduszy strukturalnych w ramach celu konwergencja są regiony odpowiadające poziomowi 2 wspólnej klasyfikacji jednostek terytorialnych (NUTS 2)¹³, w których produkt krajowy brutto (PKB) na mieszkańca mierzony parytetem siły nabywczej i obliczony na podstawie danych Wspólnoty za okres 2000-2002, wynosi mniej niż 75 % średniej wspólnotowej¹⁴, w składzie 25 państw członkowskich.

Regionami kwalifikującymi się do finansowania z Funduszu Spójności są całe terytoria państw członkowskich, których dochód narodowy brutto (DNB) na mieszkańca, mierzony parytetem siły nabywczej i obliczony na podstawie danych Wspólnoty za okres 2001–2003, wynosi mniej niż 90 % średniego DNB w składzie 25 państw członkowskich. Dodatkowym warunkiem jest tutaj wymóg opracowania i realizacji programu zmierzającego do spełnienia warunków konwergencji gospodarczej w obszarze finansów publicznych.

Cel *konkurencyjność regionalna i zatrudnienie* będzie obejmować terytorium Wspólnoty poza obszarem objętym celem konwergencja. Kwalifikowanymi regionami są tutaj regiony objęte celem 1 w okresie programowania 2000–2006, które nie spełniają już regionalnych kryteriów kwalifikowalności do celu konwergencja i które korzystają ze wsparcia przejściowego, jak również wszystkie inne regiony Wspólnoty.

Cel *europejska współpraca terytorialna* ma obejmować regiony położone przy granicach lądowych lub morskich, obszary współpracy transnarodowej zdefiniowane w związku z działaniami popierającymi zintegrowany rozwój terytorialny i wspieranie współpracy międzyregionalnej oraz wymianę doświadczeń.

for Micro to Medium Enterprise), JASPERS (Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions), JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas).

¹³ Zob. Rozporządzenie WE nr 1059/2003. NUTS (skrót od fr. *Nomenclature des Unites Territoriales Statistique*, ang. *Nomenclature of Units for Territorial Statistics*) - statystyczne jednostki terytorialne wprowadzone we Wspólnocie w 1988, do celów realizacji polityki regionalnej. Według tych jednostek zbierane są dane statystyczne przez Europejski Urząd Statystyczny, oraz według nich dzielone są środki funduszy pomocowych Unii.

¹⁴ Regiony poszkodowane przez efekt statystyczny związany z obniżeniem średniej wspólnotowej po rozszerzeniu Unii Europejskiej mają z tego powodu korzystać ze znacznego wsparcia przejściowego w celu zakończenia procesu ich konwergencji. Udzielanie tej pomocy ma zakończyć się w 2013 r. i nie być przedłużone o kolejny okres przejściowy.

Polska w latach 2007-2013 w całości zostanie objęta celem konwergencji polityki regionalnej i polityki spójności WE. Polska w całości spełnia kryterium zakwalifikowania się do tego celu, ponieważ charakteryzuje się wyraźnie niższym od 75% średniego poziomu UE25 PKB *per capita* we wszystkich regionach¹⁵, przy czym 5 spośród 16 województw Polski (głównie na obszarach wschodnich tj. lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie oraz warmińsko-mazurskie) to najbiedniejsze regiony całej WE. (Cechuje je m.in. najniższy poziom PKB na mieszkańca w całej WE).

Kolejne rozszerzenie Wspólnoty Europejskiej sprawiło, że niejednorodność oraz problemy w zakresie spójności stały się jeszcze bardziej wyraziste. Populacja WE zwiększyła się o ok. 20%, lecz europejski PKB wzrósł jedynie o 5%. Nowe państwa członkowskie charakteryzują się silnymi dysproporcjami. Populacja w regionach, w których PKB *per capita* jest niższy niż 75% WE powiększyła się z 73 mln do 123 mln. To sprawia, że osiągnięcie celów lizbońskich w nowym składzie 27 państw członkowskich będzie zdecydowanie większym wyzwaniem niż w przypadku poprzedniego składu członkowskiego. Dotyczy to zwłaszcza celów w zakresie polityki zatrudnienia, ochrony środowiska oraz nakładów na badania i rozwój. Jako pozytywny aspekt należy jednak wskazać szybki wzrost gospodarczy oraz wzrost produktywności w nowych państwach członkowskich w ostatnich 3 latach, co w konsekwencji przyczynia się do szybszego niwelowania luki rozwojowej.

II. Cele Lizbońskie w polityce spójności

W procesie osiągnięcia celu rzeczywistej konwergencji gospodarczej, działania finansowane w ramach polityki spójności, zgodnie z deklaracjami Rady Europejskiej i Rady UE powinny koncentrować się na wspieraniu trwałego wzrostu, konkurencyjności i zatrudnienia, z uwzględnieniem odnowionej Agendy Lizbońskiej.

Na szczycie Rady Europejskiej (RE) w marcu 2005 roku dokonano wnikliwej refleksji na temat Strategii Lizbońskiej¹⁶. RE wyraźnie podkreśliła, że należy zwiększyć stopień identyfikacji z celami nowej Agendy Lizbońskiej na niższym poziomie. W realizację procesu należy zaangażować podmioty szczebla regionalnego i lokalnego oraz partnerów społecznych. Rada Europejska uznała za niezwłoczne wzmocnienie Strategii Lizbońskiej oraz

¹⁵ Średni PKB *per capita* dla Polski wynosi ok. 46 % średniej unijnej. Źródło: *News Release*, 73/2004, Eurostat.

¹⁶ Konkluzje Prezydencji z posiedzenia Rady Europejskiej w Brukseli (22 i 23 marzec 2005 r.).

nowe ukierunkowanie priorytetów na **wzrost gospodarczy** oraz **zatrudnienie**. Środkami realizacji tych priorytetów ostatecznie stały się¹⁷:

- 1) budowanie gospodarki opartej na wiedzy,
- 2) innowacje, nowe technologie informacyjne i komunikacyjne,
- 3) sprzyjanie wzrostowi zatrudnienia,
- 4) inwestycje w kapitał ludzki,
- 5) sprzyjanie przedsiębiorczości na różnym szczeblu oraz dostęp do kapitału podwyższonego ryzyka.

W realizację wyżej wymienionych priorytetów w największym stopniu będzie zaangażowana polityka spójności WE. W tym celu EFRR, EFS, FS, EBI oraz inne wspólnotowe instrumenty finansowego wsparcia polityki spójności mają przyczyniać się we właściwy dla siebie sposób, do osiągnięcia głównych priorytetów Wspólnoty.

Cel konwergencja, jako zasadniczy priorytet funduszy strukturalnych – podstawowego narzędzia polityki spójności – ukierunkowany jest na przyspieszenie koherencji najsłabiej rozwiniętych państw członkowskich i regionów poprzez poprawę warunków sprzyjających wzrostowi gospodarczemu oraz zatrudnienia. Poprawa ta ma następować dzięki:

- 1) zwiększaniu ilości i poprawie jakości inwestycji w kapitał rzeczowy i ludzi,
- 2) sprzyjaniu innowacyjności,
- 3) budowaniu społeczeństwa opartego na wiedzy,
- 4) tworzeniu kultury myślenia, w której zdolność adaptacji do zmian gospodarczych i społecznych jest elementem przewagi konkurencyjnej.

Innymi, ważnymi narzędziami realizacji celu konwergencji są: ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego oraz zwiększanie wydajności administracji.

Cel konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, podobnie jak konwergencja ma sprzyjać wzrostowi gospodarczemu. Główny akcent położony jest tutaj na zwiększaniu konkurencyjności i atrakcyjności regionów, jak również zatrudnienia poprzez ekstrapolację zmian w środowisku gospodarczym i społecznym. Głównymi środkami realizacji celu konkurencyjność są:

- 1) zwiększanie ilości i poprawa jakości inwestycji w kapitał rzeczowy i ludzi,
- 2) sprzyjanie innowacyjności,
- 3) budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy,

¹⁷ Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, (Dz.U.U.E. L291 z 21 października 2006 r.).

- 4) sprzyjanie przedsiębiorczości,
- 5) rozwój rynków pracy sprzyjających integracji społecznej oraz zdolnościom adaptacyjnym pracowników.

Cel Europejska współpraca terytorialna, ukierunkowany na umacnianie współpracy transgranicznej, osiągnięty ma zostać poprzez rozwój inicjatyw lokalnych i regionalnych.

Dostępne zasoby finansowe przeznaczone na zobowiązania funduszy w okresie 2007 – 2013 wynoszą 308 041 000 000 EUR według cen roku 2004,¹⁸ zgodnie z podziałem zawartym w tabeli numer 1.

Tabela 1. Roczny podział środków z funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności w latach 2007 – 2013 na pomoc w ramach polityki spójności WE (w euro wg cen 2004 – bez uwzględnienia 2 % rocznej indeksacji)

Rok	Kwota
2007	42 863 000 000
2008	43 318 000 000
2009	43 862 000 000
2010	43 860 000 000
2011	44 073 000 000
2012	44 723 000 000
2013	45 342 000 000

Źródło: Załącznik nr 1 do Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., ustanawiające przepisy ogólne dotyczące EFRR, EFS oraz FS, (Dz.U.U.E. L210 z 31 lipca 2006 r.)

Wypełniając cel osiągnięcia rzeczywistej konwergencji określony w TWE, działania wspierane środkami przeznaczonymi na politykę spójności koncentrują się na promowaniu zrównoważonego wzrostu gospodarczego, konkurencyjności i zatrudnienia zgodnie z założeniami wyznaczonymi w odnowionej Strategii Lizbońskiej.

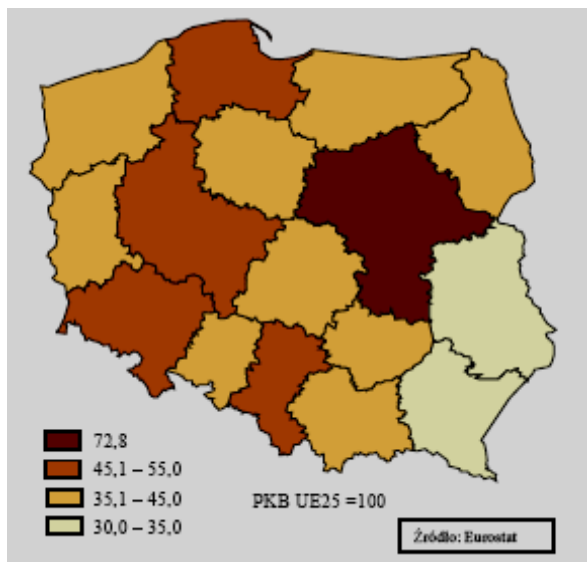
Zgodnie z głównymi celami polityki spójności finansowanymi przez fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności podział środków finansowych między celami: *konwergencja*, *konkurencyjność* oraz *współpraca terytorialna*, dokonuje się w taki sposób, aby osiągnąć znaczącą koncentrację na regionach objętych celem konwergencja.

Całkowite zasoby zarezerwowane na cel konwergencja wynoszą 81,54% zasobów funduszy, tj. 251 176 631 400 EUR¹⁹. 70,51% (tj. 177 104 642 800 EUR²⁰) zostaje

¹⁸ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.,..., art. 18, ust.1.

przeznaczone na finansowanie regionów odpowiadających poziomowi NUTS 2. Wszystkie polskie regiony poziomu NUTS 2 tj. 16 województw w całości zostały zakwalifikowane do pomocy strukturalnej w ramach celu konwergencja.

Rys. 1. PKB na 1 mieszkańca w 2003 r. w stosunku do średniej UE25

Źródło: *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie - Narodowa Strategia Spójności*, dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 1 sierpnia 2006 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.

W ramach celu konwergencja umieszczona została również pomoc finansowa pochodząca z Funduszu Spójności mająca wspomagać realizację programów zmierzającego do spełnienia warunków konwergencji gospodarczej w obszarze finansów publicznych. Na realizację tego celu zarezerwowano 23,22% środków tj. 58 323 213 811 EUR²¹.

Pozostałe 6,27% celu konwergencja przeznaczone zostanie na wsparcie przejściowe oraz specjalnego przeznaczenia.

Zasoby zarezerwowane na cel konkurencyjność regionalna i zatrudnienie wynoszą 15,95 % zasobów funduszy, tj. 49 132 539 500²². 78,86 % (tzn.: kwota 38 742 477 688 EUR) na finansowanie regionów nie objętych celem konwergencja oraz pomocą przejściową. Pozostałe 21,14% w celu konkurencyjność regionalna i zatrudnienie zarezerwowano na wsparcie przejściowe oraz specjalnego przeznaczenia.

¹⁹ Rozporządzenie mówi o kwocie 251 163 134 221 euro (sic!).

²⁰ Rozporządzenie mówi o kwocie 177 083 601 004 euro (sic!).

²¹ Rozporządzenie mówi o kwocie 58 308 243 811 euro (sic!).

²² Rozporządzenie mówi o kwocie 49 127 784 318 euro (sic!).

Łączna kwota środków finansowych zarezerwowana w budżecie ogólnym UE na lata 2007 – 2013 na realizację celu konwergencja oraz celu konkurencyjność – w komponentach najbardziej mających sprzyjać budowaniu gospodarki opartej na wiedzy wyniesie ok. 215 mld euro. Zakładając, że państwa członkowskie w ramach prywatnego i publicznego finansowania gospodarki wiedzy wydatkują podobną łączną kwotę, to gospodarka europejska z 27 państwami członkowskimi będzie dysponować kwotą ok. 430 mld euro w ciągu najbliższych 7 lat. To czy uda się spożytkować te zasoby na realizację postulatów Strategii Lizbońskiej, będzie uzależnione od jakości tworzonych regulacji dotyczących procesu wdrażania oraz wykorzystywania instrumentów finansowego wsparcia Wspólnoty.

III. Strategiczne wytyczne Wspólnotowe dla spójności na lata 2007-2013

Zapisy traktatowe dotyczące kohezji wcielane będą w życie poprzez konkretne programy i instrumenty mające sprzyjać spójności społecznej i gospodarczej. Ważnym dokumentem Wspólnotowym urzeczywistniającym ideę spójności, nawiązującym wprost do postulatów Strategii Lizbońskiej jest Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności.²³ Dokument ten jest podstawą kolejnych, tym razem, krajowych dokumentów uściślających cele spójności w kontekście celów lizbońskich. Dokumenty te określane są jako narodowe strategiczne ramy odniesienia.

Strategiczne wytyczne Wspólnotowe dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej (SWWS), określają indykatywne ramy interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności z uwzględnieniem innych polityk Wspólnoty. SWWS podkreślają bardzo wyraźnie potrzebę coraz większej identyfikacji z celami nowej Agendy Lizbońskiej na niższym poziomie, obejmującym podmioty szczebla regionalnego i lokalnego oraz partnerów społecznych. Przechodzenie na coraz niższe poziomy implementacji założeń strategii lizbońskiej poprzez narzędzia polityki spójności ma zagwarantować bardziej efektywną alokację strumieni finansowych w dziedzinach, które z punktu widzenia Agendy są priorytetowe. Dotyczy między innymi budowania gospodarka oparta na wiedzy.

W Strategicznych wytycznych Wspólnotowych podkreśla się również, że skuteczna realizacja programu budowania konkurencyjnej, opartej na wiedzy gospodarki europejskiej

²³ Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, (Dz.U.U.E. L291 z 21 października 2006 r.).

przy wykorzystaniu narzędzi polityki spójności możliwa jest jedynie w warunkach stabilności makroekonomicznej i reform strukturalnych na poziomie krajowym. Ponadto za ważne uznaje się tworzenie warunków sprzyjających inwestycjom, ciągłego budowania i ulepszania mechanizmów rynku wewnętrznego, reform administracyjnych, dobrego zarządzania, budowaniu klimatu sprzyjającego działalności gospodarczej oraz dostępności siły roboczej o wysokich kwalifikacjach. Stąd wszelkie narzędzia dyscyplinujące politykę gospodarczą państw członkowskich uznać należy za bardzo pomocne w budowaniu europejskiej gospodarki wiedzy²⁴.

IV. System wdrażania założeń polityki spójności w Polsce w latach 2007-2013

System wdrażania założeń polityki spójności będzie opierał się na szeregu dokumentów programowych²⁵. Dokumenty te układają się w pewną hierarchię, w ramach której zapisy dokumentów najistotniejszych, o strategicznym charakterze są uszczegóławiane i sprowadzane na praktyczny poziom operacyjny przez dokumenty je uzupełniające. Dokumenty, na bazie których będzie realizowane wsparcie dla spójności będą obejmować²⁶:

1. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie²⁷,
2. Strategia rozwoju kraju²⁸,
3. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko²⁹,
4. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka³⁰,
5. Program Operacyjny Kapitał Ludzki³¹,
6. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej³²,

²⁴ Do narzędzi tych zaliczyć należy: Ogólne Wytyczne Polityki Gospodarczej, Procedurę nadmiernego deficytu budżetowego, Pakt Stabilności i Wzrostu.

²⁵ Precyzyjne zaprogramowanie pomocy i sporządzenie dokumentów programowych stanowi warunek formalny korzystania z instrumentów finansowego wsparcia WE. Ilość sporządzanych dokumentów i tryb ich konsultacji z KE uzależniony jest przed wszystkim od wielkości kraju członkowskiego i wysokości pomocy, która ma być udzielona. Zob. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., *ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności*, (Dz.U.U.E. L210 z 31 lipca 2006 r.).

²⁶ Wszystkie dokumenty są w fazie przygotowywania. Muszą zostać przedłożone KE, która podda je ocenie w kontekście spójności z założeniami Strategii Lizbońskiej oraz polityki spójności.

²⁷ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r., na przełomie 2006 i 2007 roku przekazany KE. Polska jako czwarty kraj, po Austrii, Grecji i Łotwie wysłała dokument do negocjacji.

²⁸ Dokument zaakceptowany przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r.

²⁹ Dokument **przyjęty** przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r.

³⁰ Dokument **przyjęty** przez Radę Ministrów 19 grudnia 2006 r.

³¹ Na dzień 30 grudnia 2006 r. dokument zaakceptowany przez Radę Ministrów w wersji z 29 listopada 2006 r.

7. Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
8. Program Operacyjny Pomoc Techniczna,
9. 16 Regionalnych Programów Operacyjnych,
10. dokumenty programowe Inicjatyw Wspólnotowych,
11. uzupełnienia Programów Operacyjnych,
12. podręczniki wdrażania, instrukcje wypełniania wniosków, itp.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia³³

Zgodnie z rozporządzeniem Rady ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące EFRR, EFS i FS, Rada Europejska na poziomie Wspólnoty przygotowała strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające ramy interwencji funduszy, z uwzględnieniem innych polityk Wspólnoty. Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji EFRR, EFS oraz FS.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie określą działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia.

Obok celu strategicznego NSRO zakładają realizację szeregu celów szczegółowych, wynikających przede wszystkim z wyzwań Strategii Lizbońskiej, są to m.in.:

- 1) tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego, poprzez budowanie gospodarki, w której wiedza będzie głównym czynnikiem wzrostu,
- 2) wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego,
- 3) budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów.

³² Na dzień 30 grudnia 2006 r. dokument zaakceptowany przez Radę Ministrów w wersji z 25 lipca 2006 r.

³³ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Narodowa Strategia Spójności, dokument zaakceptowany przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko³⁴

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko zgodnie z Narodową Strategią Spójności, stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w niej celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Cechą charakterystyczną PO Infrastruktura i Środowisko jest integralne ujęcie problematyki podstawowej infrastruktury, która obejmuje infrastrukturę techniczną i zasadnicze elementy infrastruktury społecznej. Punktem wyjścia dla tak określonego zakresu programu jest zasada maksymalizacji efektów rozwojowych, uwarunkowana komplementarnym potraktowaniem sfery technicznej i społecznej w jednym nurcie programowym i realizacyjnym. Działania w ramach PO Infrastruktura i Środowisko są komplementarne do działań realizowanych w ramach 16 regionalnych programów operacyjnych, a także innych programów operacyjnych przygotowanych na lata 2007-2013, tj. Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki, Rozwój Polski Wschodniej oraz programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

PO Infrastruktura i Środowisko jest ważnym instrumentem realizacji odnowionej Strategii Lizbońskiej, a wydatki na cele priorytetowe UE spełniające kryteria określone w art. 9 ust. 3 rozporządzenia nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 3 stanowią w ramach programu 66,6% całości wydatków.

Na realizację Programu na lata 2007-2013 zostanie przeznaczonych ponad 36 mld euro. Z budżetu ogólnego Unii Europejskiej będzie pochodziło 27 848,3 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 21 511,06 mln euro tj. 77%, oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 6 337,2 mln euro tj. 23%). Ostateczny kształt Programu uzależniony będzie od negocjacji z Komisją Europejską.

PO Infrastruktura i Środowisko jest największym programem w historii polityki regionalnej i polityki spójności WE. Zawiera 17 priorytetów. W realizację programu zaangażowanych będzie wiele instytucji publicznych, w tym siedem ministerstw. W obecnym kształcie programu skupia się głównie na problemach sektorowych, w niewielkim zakresie podejmuje problemy horyzontalne.

³⁴ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka³⁵

Podstawowym średniookresowym dokumentem Wspólnotowym, do którego założeń odnosi się Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG) jest również Strategia Lizbońska. Z kolei dokumentem krajowym, do którego bezpośrednio odnosi się PO IG, są Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia. Program wydaje się być komplementarny z: 16 Regionalnymi Programami Operacyjnymi, PO Rozwój Polski Wschodniej, PO Kapitał Ludzki.

PO IG ma przyczynić się do zwiększenia spójności interwencji w ramach zakresu odpowiedzialności ministrów właściwych do spraw gospodarki, nauki i informatyzacji. Dzięki temu powstanie możliwość dostosowania oferty sektora nauki do potrzeb przedsiębiorstw, co przyczyni się do zwiększenia transferu nowoczesnych rozwiązań do gospodarki. W efekcie uzyskanej synergii powstanie dodatkowy impuls pozwalający przyspieszyć tempo wzrostu gospodarczego oraz stworzyć stabilne podstawy długotrwałej konkurencyjności polskiej gospodarki.

Wszystkie priorytety Programu mają na celu wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności – obejmującej działania zarówno o charakterze naukowym, technicznym, organizacyjnym, jak i finansowym czy handlowym. Interwencja w ramach Programu będzie obejmowała zarówno bezpośrednie wsparcie dla przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu oraz jednostek naukowych świadczących przedsiębiorstwom usługi o wysokiej jakości, a także wsparcie systemowe zapewniające rozwój środowiska instytucjonalnego innowacyjnych przedsiębiorstw.

W ramach PO IG wspierane będą działania z zakresu innowacji produktowej, procesowej (usługowej) oraz organizacyjnej w sektorach produkcyjnych i usługowych, które w sposób bezpośredni lub pośredni przyczyniają się do powstawania i rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw. W kontekście osiągnięcia celów NSRO oraz PO IG, wspierana i promowana będzie innowacyjność na poziomie co najmniej krajowym i/lub międzynarodowym (określana jako innowacyjność średnia i wysoka). W ramach PO IG nie będzie wspierana innowacyjność na poziomie lokalnym lub regionalnym. Tego rodzaju innowacyjność będzie wspierana i promowana w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych oraz PO Rozwój Polski Wschodniej.

Łączna wielkość publicznych środków finansowych zaangażowanych w realizację PO IG w latach 2007-2013 wyniesie około 9,7 mld euro, z czego ze środków UE będzie pochodziło ok.

³⁵ Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, lipiec 2006r.

8,3 mld euro. Około 97% całości środków w ramach PO IG zostanie przeznaczonych na kategorie interwencji objęte tzw. zasadą „earmarkingu”, czyli zostanie przeznaczone na osiągnięcie celów Strategii Lizbońskiej.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki³⁶

Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) stanowi kolejny element systemu realizacyjnego Narodowej Strategii Spójności 2007 – 2013, której celem strategicznym jest: przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, wzrost zatrudnienia oraz zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej z krajami Unii Europejskiej.

Cel strategiczny będzie osiąganym poprzez realizację celów horyzontalnych, wynikających przede wszystkim z wyzwań Strategii Lizbońskiej, Strategicznych Wytycznych Wspólnoty oraz wniosków z analizy słabych i mocnych stron polskiej gospodarki, a także stojących przed nią szans i zagrożeń.

Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację PO KL w latach 2007 – 2013 wyniesie 13,7 % całości środków przeznaczonych na realizację Programów Operacyjnych, tj. ok. 9 550 mln EUR. W ramach tej kwoty wielkość alokacji z EFS wyniesie ok. 8 120 mln EUR, a wkład krajowy stanowić będzie ok. 1 430 mln EUR. Poziom krajowego współfinansowania został oszacowany na poziomie minimalnym tj. 15 %.

W ramach Programu 70 % alokowanych środków zostanie przeznaczonych na wsparcie realizowane przez regiony, zaś pozostałe 30 % środków będzie wdrażane sektorowo przez odpowiednie resorty. Około 50% całości środków w ramach PO KL zostanie przeznaczonych na finansowanie realizacji celów wynikających ze Strategii Lizbońskiej.

Zakończenie

Wiele niezależnych ocen pokazuje, że Wspólnotowa Polityka Spójności w latach 2000-2006 miała znaczący wpływ na kształtowanie makroekonomicznych fundamentów gospodarki europejskiej, zwłaszcza w mniej rozwiniętych regionach. Polityka spójności wywołuje efekty mnożnikowe w rozwoju Wspólnoty europejskiej jako całości. Pomagając mobilizować potencjał rozwojowy regionów, przyczynia się do poprawy równowagi rozwoju gospodarczego jak również przyczynia się do zwiększenia potencjalnej stopy wzrostu gospodarczego we Wspólnocie.

³⁶ Program Operacyjny Kapitał Ludzki, dokument zaakceptowany przez Radę Ministrów 29 listopada 2006, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006.

Podstawowym dokumentem strategicznym spajającym założenia odnowionej Strategii Lizbońskiej z polityką spójności w latach 2007-2013 są Strategiczne Wytyczne Wspólnoty³⁷. W ramach nowych wytycznych, Komisja Europejska na podstawie zaleceń Rady Europejskiej, zaproponowała bardzo silne ukierunkowanie działań interwencyjnych polityki spójności na cele odnowionej Strategii Lizbońskiej, w tym wspieranie budowy gospodarki wiedzy.

Aby UE osiągnęła cele określone w Lizbonie, wszystkie regiony – a zwłaszcza te, w których występuje największy potencjał wzrostu wydajności i zatrudnienia – mają swoją rolę do odegrania. Dotyczy to bezpośrednio wszystkich polskich województw.

Mimo, że nowa wieloletnia perspektywa finansowa, tym samym okres programowania polityki regionalnej i polityki spójności rozpoczął się 1 stycznia 2007, tylko nieliczne kraje członkowskie podjęły w 2006 roku negocjacje z Komisją na temat zbieżności swoich programów operacyjnych z założeniami wytycznych dla spójności UE.

W prawie w każdym krajowym programie operacyjnym, jaki będzie realizowany w najbliższych 7 latach, sformułowano szereg celów, a w ich ramach kilkadziesiąt priorytetów, które będą przyczyniać się do budowania nowej jakościowo gospodarki.

Głównym polskim programem operacyjnym ukierunkowanym na budowanie gospodarki wiedzy będzie Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka. Program ten ma stać się podstawowym nowym łącznikiem współpracy naukowców i przedsiębiorców. Ciężar nawiązywania współpracy został przeniesiony na świat biznesu. Około 40 proc. środków w ramach PO Innowacyjna Gospodarka przeznacza się na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorców, 11 proc. trafi do instytucji otoczenia biznesu, 20 proc. do sfery B+R. (Badania i Rozwój). Blisko 100% wydatków zaplanowanych w PO IG przeznaczonych będzie na cele związane z realizacją Strategii Lizbońskiej.

Drugim ważnym narzędziem realizacji Strategii Lizbońskiej jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki. W ramach PO KL wsparciem objęte zostaną obszary związane m.in. z zatrudnieniem, edukacją, rozwojem potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw.

Na podstawie przeprowadzonej analizy wszystkich podstawowych – nowych dokumentów konstytuujących Politykę Spójności – można wyprowadzić wnioski, że do 2010 nie uda się osiągnąć ambitnych celów lizbońskich. Ale instytucje wspólnotowe wciąż podejmują nowe przedsięwzięcia (nowe programy, inicjatywy), redefiniują inne polityki, by za kilkanaście lat UE wciąż była konkurencyjnym gospodarczo regionem świata.

³⁷ Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty, 2007-2013, Komunikat Komisji, COM (2005)0299, Bruksela 05.09.2005.

Bibliografia:

1. *European Competitiveness Report 2004*, Commission of European Communities, Luxembourg 2004,
2. *Facing the challenge. The Lisbon strategy for growth and employment*, Report from the High Level Group chaired by Wim Kok, European Communities, November 2004,
3. Głębicka K., Grewiński M., *Europejska Polityka Regionalna*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2003,
4. *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Narodowa Strategia Spójności*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006,
5. *News Release*, 73/2004, Eurostat, 2004,
6. *Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytoczne Wspólnoty, 2007-2013*, Komunikat Komisji, COM (2005)0299, Bruksela, 2005,
7. *Presidency Conclusion*, Lisbon European Council, 23-24 March 2000, (<http://ue.eu.int/Newsroom/LoadDoc>),
8. *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006,
9. *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, lipiec 2006,
10. *Program Operacyjny Kapitał Ludzki*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006,
11. *Report on Research and Development*, Economic Policy Committee, Working Group on Research and Development, EPC/ECFIN/01/777-EN Final, 2002,
12. *Strategia Lizbońska. Droga do sukcesu Zjednoczonej Europy*, Departament Analiz Ekonomicznych i Społecznych Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2002,
13. *The Lisbon Strategy – Making Change Happen*, Commission Staff Working Paper, SEC 29/2, 2002,
14. *The New Economy Beyond the Hyde*, The OECD Growth Project, OECD, Paris 2001,

Akty prawne:

1. Traktat o Unii Europejskiej,
2. Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską,
3. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., *ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności*, (Dz.U.U.E. L210 z 31 lipca 2006 r.),
4. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., *ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94*, (Dz.U.U.E. L210 z 31 lipca 2006 r.),
5. Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 r., *w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności*, (Dz.U.U.E. L291 z 21 października 2006 r.),
6. *Zintegrowane wytyczne: Ogólne wytyczne polityki gospodarczej*, Rada UE, druk 10667/05 z 28 czerwca 2005 r.,